

УДК 371.31: 796.032

Гамадин Мар'яна, ст. магістратури факультету здоров'я, фізичної культури і спорту; науковий керівник – к.фіз.вих., доцент Сотник Ж. Г. (Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука, м. Рівне)

**ФОРМУВАННЯ ГУМАНІСТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ ШКОЛЯРІВ
ЧЕРЕЗ ВПРОВАДЖЕННЯ ОСНОВНИХ ПОЛОЖЕНЬ
ОЛІМПІЙСЬКОЇ ОСВИТИ В НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНИЙ ПРОЦЕС У
ВОЙСЛАВИЦЬКІЙ ЗОШ І–ІІ СТ. (ЛЬВІВСЬКА ОБЛАСТЬ)**

***Анотація.** В статті досліджено рівень теоретичної та практичної підготовки педагогів до здійснення олімпійської освіти у загальноосвітніх школах та визначено рівень знань на олімпійську тематику серед учнів середнього шкільного віку. Запропоновано впровадити інноваційні технології поширення знань з олімпійської освіти серед учнів середнього шкільного віку на прикладі 10 уроків із П'єром де Кубертеном у відповідності з гуманістичними принципами та традиціями.*

***Ключові слова:** олімпійська освіта, учні середнього шкільного віку, педагоги.*

***Аннотация.** В статье исследован уровень теоретической и практической подготовки педагогов к осуществлению олимпийского образования в общеобразовательных школах и определен уровень знаний на олимпийскую тематику среди учащихся среднего школьного возраста. Предложено внедрить инновационные технологии распространения знаний по олимпийскому образованию среди учащихся среднего школьного возраста на примере 10 уроков с Пьером де Кубертеном в соответствии с гуманистическими принципами и традициями.*

***Ключевые слова:** олимпийское образование, ученики среднего школьного возраста, педагоги.*

***Annotation.** The article deals with the level of theoretical and practical teacher's training for implementation of Olympic education in secondary schools and the level of knowledge concerning Olympic theme among the pupils of secondary school is determined. It is proposed to introduce innovative technologies for emission of knowledge about Olympic education among schoolchildren of secondary school based on the example of 10 lessons with Pierre de Coubertin in accordance with humanistic principles and traditions.*

***Keywords:** olympic education, schoolchildren, teachers.*

Важливе місце у структурі ціннісних орієнтацій людини займають гуманістичні якості, формування яких є необхідною умовою духовного становлення особистості. В період реформування освіти України, що торкнулося соціально-економічної, політичної, культурної та інших сфер громадського життя, постала необхідність не тільки гуманізації відносин в оновленому суспільстві, але й вирішення проблеми підвищення морально-духовних якостей підростаючого покоління. В системі освіти особлива увага фахівців звернена до пошуку і розробки нових ефективних навчально-виховних технологій і педагогічних систем, що забезпечують формування й розвиток підростаючої особистості, у першу чергу, духовних якостей, як домінуючих, що мають вирішальне значення у розвитку ціннісної системи сучасної людини [1].

Олімпійська освіта – багаторівневий спеціально організований педагогічний процес формування гармонійно розвиненої особистості через набуття знань, умінь і навичок, розвиток здібностей, інтересів, потреб та ціннісних орієнтацій, що базуються на гуманістичних ідеалах і цінностях олімпізму та є складовою частиною загальної освіти [2].

За концепцією П'єра де Кубертена олімпійське виховання полягає передусім у подоланні розриву між фізичним та духовним розвитком людини і потребує поєднання фізичного виховання з інтелектуальним і моральним. Метою олімпізму є повсюдне становлення спорту на служіння гармонійному розвитку людини для того, щоб сприяти створенню мирного суспільства, яке б піклувалося б про збереження людської гідності [3].

Низка вітчизняних і зарубіжних фахівців у своїх роботах констатує позитивний вплив гуманістичних ідеалів і цінностей олімпізму на різні сторони виховання й освіти особистості у процесі олімпійської освіти (Л. Лубишева, N. Muller, D. Binder, М. Булатова, K. Georgiadis та ін.). Дослідниками встановлено, що олімпійська освіта є ефективним засобом спортивно-гуманістичного виховання (R. Naul, С. Барінов, В. Столяров, О. Томенко); всебічної гуманітарної освіти, соціалізації й самореалізації особистості (Г. Полікарпова, В. Коршунов, N. Muller, В. Єрмолова); взаєморозуміння між народами (K. Georgiadis); формування суспільної думки (М. Антипова); гуманізації спорту (М. Захаров, В. Столяров); формування потреби здорового способу життя (Ю. Чернецький); гуманізації освітнього процесу (В. Сергєєв, Ц. Висоцькі); гармонізації й збереження олімпійського руху (Z. Zukowska, В. Родіченко); підготовки кадрів з фізичної культури й спорту (Н. Печерський, А. Сучілін, В. Платонов, Є. Дивинська, М. Булатова, В. Градусов), а, отже, передбачає комплексний виховно-освітній вплив на підростаюче покоління [3].

Результати досліджень дають підстави припустити, що одним із ефективних підходів до вирішення проблем, які стоять перед сферою освіти на сучасному етапі розвитку українського суспільства, може стати

система організації навчально-виховного процесу в загальноосвітніх навчальних закладах на основі олімпійської ідеології через інтеграцію олімпійської освіти у практику роботи школи. Діяльність, що лежить в основі цієї освіти, здатна сприяти вихованню психічно і фізично розвиненої людини, патріота, працездатної, толерантної, законслухняної особи, яка у повсякденному житті дотримується правил чесної гри. Філософія олімпізму покликана допомогти школярам зробити правильний вибір для удосконалення своєї особистості, що сприятиме особистісному розвитку [4].

Метою нашого дослідження є удосконалення методів організації процесу формування гуманістичних цінностей в учнів середнього шкільного віку засобами олімпійської освіти та вдосконалення організаційно-педагогічних умов, спрямованих на формування ціннісних орієнтацій школярів впродовж освоєння олімпійської освіти.

Завдання дослідження:

1. Провести аналіз публікацій вітчизняних і закордонних фахівців щодо значущості гуманізації навчально-виховного процесу підростаючого покоління;

2. Розкрити інноваційно-гуманістичні підходи до процесу навчання й виховання підростаючого покоління;

3. З'ясувати місце олімпійської освіти в навчально-виховному процесі на прикладі Войсковицької ЗОШ І–ІІ ст.;

4. Визначити рівень теоретичної та практичної підготовки педагогів до впровадження знань з олімпійської освіти;

5. Дослідити процес формування гуманістичних цінностей школярів через впровадження основних положень олімпійської освіти на основі 10 уроків П'єра де Кубертена;

6. Запропонувати комплекс організаційно-педагогічних умов, спрямованих на формування ціннісних орієнтацій в учнів середнього шкільного віку засобами олімпійської освіти.

Для визначення рівня знань з олімпійської освіти було проведено опитування серед педагогів Забузького освітнього округу Львівської області з таких розділів як «Олімпійський спорт», «Професійний спорт», «Історія фізичної культури». В опитуванні взяли участь вчителі з 18 загальноосвітніх шкіл, серед яких були молоді спеціалісти, вчителі методисти та вчителі І категорії.

Результати досліджень засвідчують, що вчителі І категорії та вчителі методисти мають вищий рівень знань з методики «Олімпійської освіти» ніж молоді спеціалісти. У вчителів І категорії цей показник склав 86 %, а у вчителів методистів – 95 %. В молодих спеціалістів цей показник був дещо нижчим – 80 %. Але слід зазначити, що є тенденція до покращення знань з кожним роком праці молодих вчителів у загальноосвітніх школах.

Одним із головних завдань олімпійської освіти є спеціальна підготовка педагогів до впровадження олімпійських знань у навчально-вихований процес учнів загальноосвітніх шкіл. Результати багатьох зарубіжних і вітчизняних досліджень свідчать про недостатній рівень знань школярів з питань історії та становлення олімпійського руху, ідеалів і цінностей олімпізму.

З метою вивчення стану обізнаності у питаннях олімпійської освіти було проведено дослідження, в ході якого нами були опитані учні середнього шкільного віку, а саме учні 5–9 класів Войсковицької ЗОШ І–ІІ ступенів Львівської області.

В анкетуванні взяло участь 40 учнів, яким була запропонована анкета, що висвітлювала питання Олімпійських ігор в Ріо-де-Жанейро у 2016 році.

Для кращого засвоєння знань з олімпійської освіти нами була розроблена презентація XXXI Олімпійських ігор, яка включала такі питання: олімпійські емблему, девіз, логотипи та талісмани, матеріально-технічну базу, види спорту, що увійшли до програми олімпійських ігор.

Особливою увагою користувалося в учнів показ на екрані логотипів та талісманів Зимових олімпійських ігор. При опитуванні учнів виявилося, що 20 % з них взагалі вперше побачили талісмани.

За результати опитування було встановлено, що учні мали недостатній рівень обізнаності про олімпійські ігри. Після проведення презентації, Олімпійський уроків, виховних заходів присвячених Олімпійському тижню показники обізнаності студентів про олімпійські ігри зросли в середньому на 65,75 %. Слід зазначити, що показники були вищими в тих класах, де проводилася на високому рівні спортивно-оздоровча робота.

Виховні заходи на олімпійську тематику проводилися у відповідності з гуманістичними принципами і традиціями, які органічні олімпійській освіті [1, с. 5]:

1. Принципі співпраці: навчання і виховання в олімпійській освіті будується за допомогою спільної організації з учнем практичної і пізнавальної діяльності, мовного і духовного спілкування;

2. Принципі всебічного розвитку: олімпійська освіта базується на єдності загальнокультурного, морального і професійного розвитку особистості;

3. Принципі співмірності і поступовості: педагогічні цілі і завдання в олімпійській освіті школи повинні відповідати сформованим особистісним якостям вихованця відповідно до його вікового періоду;

4. Принципі гуманітарної сутності олімпійської освіти: зміст олімпійської освіти в школі повинен базуватися на гуманістичній культурі і служити самовизначенню особистості у світовій культурі;

5. Принципі гармонії суспільного і особистісного в реалізації олімпійської освіти, який полягає у розкритті пріоритету загальнолюдських цінностей і духовного змісту олімпізму, зв'язку культурно-історичних традицій народу з розвитком загальної культури людства;

6. Принципі формування сутності діяльності: для реалізації завдань і цілей з олімпійської освіти необхідно спонукати учнів до різноманітної діяльності, повністю реалізувати особистісно-орієнтований підхід як стратегію гуманізації навчального процесу;

7. Принципі активності: під час реалізації олімпійської освіти педагог повинен відноситися до учня, як до самостійної особистості, суб'єкту, поважати його право на оригінальність, враховувати на його власний досвід, спонукати до самостійної пізнавальної і практичної діяльності;

8. Принципі діалогічності: навчання і виховання в олімпійській освіті повинні будуватися на основі діалогу з учнем як з рівноправним партнером; потрібно активізувати, стимулювати його прагнення до спілкування, відвертості, формувати його мотиви до саморозвитку, створювати умови для подальшого розвитку;

9. Принципі індивідуально-творчої орієнтації: в олімпійській освіті педагог повинен діагностувати і розвивати творчі можливості учня, створювати умови для творчості і самовираження, сприяти тим самим формуванню його мотивації до самостійної діяльності;

10. Принципі професійно-етичної взаємної відповідальності: вчитель повинен виховувати в учнів і формувати в себе відчуття відповідальності за самовдосконалення.

Теоретична модель професійних здібностей фахівця фізичної культури з олімпійської освіти передбачає сформовані знання, вміння і навички, а також мотивацію, яка необхідна для реалізації ідей олімпізму у навчально-виховному процесі загальноосвітніх шкіл, і формує такі здібності [3]:

1. Формування в учнів певної системи знань олімпійської освіти, для чого необхідно знати історію зародження і розвитку Олімпійських ігор і олімпійського руху, цілі, завдання, принципи та ідеали олімпізму;

2. Формування в учнів певної системи мотивації: інтересів, потреб, ціннісної орієнтації. Для цього необхідно розуміти сутність олімпізму і фізичної культури, знати і вміти пояснити основні положення Олімпійської хартії, прививати цінності та ідеали олімпізму учням, та керуватися цим самому як основними мотивами;

3. Формування в учнів певної системи здібностей, вмінь і навиків для проведення роз'яснювальної роботи на значення спорту, як засобу зміцнення здоров'я, розвитку фізичних і духовних якостей, спортивної діяльності у відповідності з принципами олімпізму;

4. Наявність у спеціаліста знань, вмінь та навичок організації педагогічного процесу з позицій орієнтованого підходу і гуманістичної направленості, для якого характерні такі особистісні якості, як людяність, доброзичливість, терпіння та ін.

Проведення анкетування засвідчило, що школярі 5–9 класів мають недостатній рівень знань обізнаності про Олімпійські ігри. Після проведення

презентації, Олімпійських уроків, виховних заходів присвячений Олімпійському тижню знання учнів про олімпійські ігри зросли в середньому на 65,75 %. При цьому, показники були вищими в тих класах, де проводилася на високому рівні спортивно-оздоровча робота.

Результати досліджень свідчать, що вчителі I категорії та вчителі методисти мають вищий рівень знань, ніж молоді спеціалісти. Тому, для покращення підготовки молодих спеціалістів з олімпійської освіти їм необхідно відвідувати школу молодого педагога. В цих школах вони зможуть отримати належні знання і формувати вміння для впровадження олімпійських знань у навчально-виховний процес загальноосвітніх шкіл; розширити форми проведення заходів з олімпійської освіти школярів під час проходження відкритих уроків; підготувати методичні рекомендації проведення олімпійських заходів та розробити уроки з фізичної культури на олімпійську тематику.

Тому в системі підготовки майбутніх вчителів фізичної культури поруч із традиційними технологіями навчання постає потреба використання нетрадиційних методів навчання, важливими серед яких є метод проблемного навчання, метод професійних ситуацій вчителя фізичної культури. Необхідно також створювати науково-практичні проблемні групи студентів, головною метою яких є розвиток педагогічних здібностей, формування високої соціальної позиції, залучення вчителів фізичної культури до впровадження ідеалів олімпізму у навчально-виховний процес загальноосвітніх школах.

1. Шиян Б. М. Теорія і методика фізичного виховання школярів / Б. М. Шиян. – Тернопіль : Навч. Книга. – 2008. – 272.
2. Броунли Х. Программы и деятельность по олимпийскому образованию в школе / Х. Броунли // Материалы Межнар. форума «Молодежь – Наука – Олимпизм» (Москва, 14–18 июля 1998 г.). – М. : Советский спорт, 1998. – С. 290.
3. Булатова М. М. Олімпійська освіта у системі навчально-виховної роботи загальноосвітніх навчальних закладів України / М. М. Булатова, В. М. Єрмолова. – К. : Олімп. л-ра. – 2007. – 44 с.
4. Єрмолова В. М. Олімпійська освіта : теорія і практика : навч. посіб. / В. М. Єрмолова. – К. : Олімп. л-ра. – 2011. – 335 с.
5. Сотник Ж. Г. Олімпійська освіта в програмі педагогічної практики / Ж. Г. Сотник, Л. А. Завацька, О. В. Ільків // Вісник Прикарпатського університету. Серія : Фізична культура. – 2011. – Вип.13. – С. 57–62.